

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH RESPUBLIKA
ILMIY-METODIK MARKAZI

Bolalarning yosh xususiyatlari asoslari

Yosh davrlar psixologiyasi — bu insonning turli yosh bosqichlaridagi psixik rivojlanishini o'rganuvchi psixologiya sohasi hisoblanadi. Har bir yosh davrining o'ziga xos psixologik xususiyatlari mavjud bo'lib, bola hayotining dastlabki 7 yilligi — inson hayotidagi eng muhim bosqichlardan biridir. Aynan shu davrda bolaning asab tizimi, tafakkuri, nutqi, ijtimoiy munosabatlari va emotsional olami shakllana boshlaydi.

Yosh davrlar psixologiyasi quyidagi vazifalarni bajaradi:

- ✓ Bola rivojining tabiiy bosqichlarini aniqlash;
- ✓ Har bir bosqichdagi o'ziga xos psixologik xususiyatlarni tahlil qilish;
- ✓ Rivojlanishdagi individual farqlarni o'rganish;
- ✓ Senzitiv davrlarni aniqlash va ularni pedagogik jarayonda hisobga olish.

0–7 yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi

Jismoniy rivojlanish bolaning organizm oʻsishi, harakatlanish qobiliyatining shakllanishi, mushak va suyak tizimi mustahkamlanishi kabi jarayonlarni oʻz ichiga oladi.

EMOTSIONAL RIVOJLANISH

Emotsional rivojlanish bolaning hissiy dunyosining shakllanishi, his-tuyg'ularini anglash va boshqarish, o'zini ifoda qilish, boshqa insonlarning hissiyotlarini tushunish qobiliyatlarining rivojlanishini anglatadi.

0–1 yosh: Asosiy hissiyotlar (qo'rquv, quvonch, g'azab) paydo bo'ladi. Onaga bog'lanish shakllanadi — bu xavfsizlik hissini beradi.

1–3 yosh: Bola o'z “men”ini anglaydi, mustaqil bo'lishga harakat qiladi. Bu davrda “men o'zim” holati kuchayadi, bu esa qiyinchiliklar bilan kechadigan injiqlik, qarshilik ko'rsatish holatlarini keltirib chiqaradi.

3–7 yosh: Hissiy holatlar murakkablashadi. Bola o'z his-tuyg'ularini ifodalashni va ularni boshqarishni o'rganadi. Empatiya (boshqani tushunish) shakllana boshlaydi.

IJTIMOIIY RIVOJLANISH

Ijtimoiy rivojlanish bolaning boshqa insonlar bilan muloqoti, ijtimoiy rollarni o'zlashtirish va ijtimoiy normalarni tushunishi bilan bog'liq.

0–1 yosh: Bola onasiga bog'liq bo'ladi. Uning hissiy holati onaning holatiga bog'liq.

1–3 yosh: Mustaqil harakat qilish orzusi kuchayadi. Oila a'zolari bilan ijtimoiy munosabatlar rivojlanadi.

3–7 yosh: Bola boshqa bolalar bilan o'ynay boshlaydi. O'yin ijtimoiy rivojlanishning asosiy vositasiga aylanadi. U ijtimoiy qoidalarni tushunadi, rolli o'yinlar orqali ijtimoiy rollarni o'zlashtiradi.

1–3 yosh:

Yurgan bola faol harakatlana boshlaydi, yuguradi, toqqa chiqadi.

Mustaqil ovqatlanish, kiyinish kabi oddiy amaliy ko'nikmalar rivojlanadi.

Qo'l va barmoqlar harakati yaxshilanadi — rasm chizish, qurish, mohirlik talab qiluvchi o'yinlarga qiziqish ortadi.

3–7 yosh:

Jismoniy faoliyat kuchayadi, mushaklar tizimi faollashadi.

Bola yuguradi, sakraydi, sport o'yinlariga qiziqadi. Nafas olish, yurak urishi, harakati orttadi.

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH RESPUBLIKA
ILMIY-METODIK MARKAZI

Ishtirokingiz uchun rahmat!